

Комисијата за жалби при Советот за етика во медиумите на Македонија (СЕММ), на седницата одржана на 9 април 2019 година, врз основа на примена жалба од Агенцијата за аудиовизуелни медиумски услуги (АВМУ), ја донесе следната:

ОДЛУКА

Во изданието на емисијата „Во центар“, емитовано на 24 февруари 2019 година, на Телевизија „Алфа“, прекршен е Кодексот на новинарите во членовите 10, 11 и 15.

ЖАЛБА

Извршната канцеларија на Советот за етика во медиумите на Македонија, на 21 март 2019 година, прими жалба од Агенцијата за аудиовизуелни медиумски услуги (АВМУ) за изданието на емисијата „Во центар“, емитувано на 24 февруари, во 22 часот, на Телевизија „Алфа“ (www.alfa.mk).

Во жалбата се наведува дека водителот на емисијата, Васко Ефтов, при интервјуто со претседателот на политичката партија „Достоинство“, Стојанче Ангелов, не одржал професионална дистанца, го оневозможувал соговорникот да се доискаже, користел лични дискредитации и не го почитувал изјаснувањето на другата страна за настани, во кои соговорникот бил учесник и направил негативни стереотипизирачки генерализации за цела етничка заедница, врз основа на индивидуи, односно се обраќал на начин кој е непримерен за комуникација преку медиум.

„Ваквите постапки на новинарот се спротивни на начелата за заштита на достоинството на личноста, за почитување на духот на толеранцијата, заемното почитување и разбирање меѓу индивидуите од различно етничко и културно потекло и објективно и непристрасно прикажување на настаните со еднаков третман на различните гледишта и мислења и овозможување на слободно оформување мислење на публиката за одделни настани и прашања од член 61 став 1 алинеи 1,3 и 9 од Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги“, наведуваат од АВМУ во поднесената претставка.

Во оваа насока, Агенцијата изготвила и извештај по вонредниот програмски надзор на емисијата, кој е доставен и во прилог на жалбата до Советот за етика.

ОДГОВОР НА МЕДИУМОТ

Извршната канцеларија на СЕММ, во согласност со членот 14 од Правилникот за работа на Комисијата за жалби, по приемот и разгледување на жалбата, стапи во контакт со Телевизија „Алфа“ и побара медиумот да се изјасни по однос на наводите на жалбата. Од ТВ „Алфа“ не одговорија на наводите на жалителот.

ОДЛУКА НА КОМИСИЈАТА ЗА ЖАЛБИ

Комисијата за жалби утврди дека жалбата е **ОСНОВАНА**. Комисијата едногласно одлучи дека Кодексот на новинарите на Македонија е прекршен во членот 10, а со мнозинство гласови и во членовите 11 и 15.

Член 10: „Новинарот нема свесно да создава ниту преработува информации што ги загрозуваат човековите права или слободи, нема да говори со јазикот на омразата и нема да поттикнува на насилство и дискриминација по која било основа (национална, верска, расна, полова, социјална, јазична, сексуална ориентација, политичка...).“

Член 11: „Новинарот ќе се придржува и на општо прифатените општествени стандарди на пристојност и почитување на етничките, културните и религиозните различности во Македонија(...).“

Член 15: „Новинарот мора да ја негува културата на говорот и етиката. Неспово со новинарската професија е непримерната комуникација со јавноста“.

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ НА ОДЛУКАТА

На седницата на 9 април Комисијата за жалби ги разгледа наводите на жалителот и изврши увид во спорната содржина. Најпрво, заклучи дека не може и нема право да ги утврдува фактите наведени во интервјуто. Нејзината надлежност е единствено да ги утврдува етичките и професионалните стандарди во новинарскиот производ.

Членовите на Комисијата, најнапред, утврдија дека се работи за емисија во чии рамки новинарот Васко Ефтов го интервјуира претседателот на партијата „Достоинство“, Стојанче Ангелов, кој, воедно, е и национален координатор именуван од Владата за прашања поврзани со здружението на бранители. Комисијата се согласи дека нивото на комуникација на водителот во поголем дел од емисијата отстапува од професионалните и етички стандарди, особено во делот во кој новинарот изнесува дискриминаторски ставови за албанската етничка заедница и преку стереотипизирачки генерализации се обидува целата етничка заедница да ја поистовети со негативни настани и активности на поединци, инволвирани во криминални дејствија. Со таквото генерализирање во прашање беше доведено објективното и непристрасно прикажување на настаните. Оттука, Комисијата најде дека во емисијата е прекршен **членот 10** од Кодексот на новинарите, чија отстапка посебно се издогојува во следниот дел од интервјуто:

Васко Ефтов: „Претепани ли се два поранешни министри во затворот во Шутка?“

Стојанче Ангелов: „Нападнати се. Не се претепани, но и тоа е грев што се нападнати. Не требаше да биде дозволено, тоа е голем пропуст од страна на затворската управа и некој треба да одговора“.

Васко Ефтов: „Од кого се нападнати господине Ангелов? Од Македонци или од Албанци?“

Стојанче Ангелов: „Од било кој, сеедно е“.

Васко Ефтов: „Од Македонци или од Албанци се нападнати?“

Стојанче Ангелов: „Која е разликата за оној што е тепан дали е нападат од Македонец или од Албанец?“

Васко Ефтов: „Толку ли е тешко да одговорите?“

Ангелов: „Од она што го знаеме од медиумите од луѓе учесници од Диво Насеље“.

Васко Ефтов: **Од Македонци или Албанци?**

Етичкиот и професионалниот Кодекс на новинарите им налага посебна одговорност за јавно искажаниот збор. Нивните ставови се важни фактори во обликувањето на јавното мислење поради што говорот на омраза е неспоив со новинарската етика. Медиумот и новинарот не треба да објавуваат материјал (информација, слика, мислење, коментар), кој има за цел да шири непријателство или омраза, или ако постои голема веројатност дека објавениот материјал ќе предизвика непријателство или омраза спрема некого поради неговата раса, етничка припадност, пол, вера, политичка припадност, сексуална ориентација, физички недостаток итн.

Понатаму, Комисијата најде дека во емисијата е прекршен и членот 11 од Кодексот на новинарите, чија отстапка е нагласена во делот од интервјуто во кој Ефтов и Ангелов се конфронтираат околу тоа колкав дел од локалното население се противело на полициската операција во Диво Насеље:

Ефтов: „А, со колку луѓе Вие ќе бидете задоволни?“

Ангелов: „Ти сметаш дека Албанците во Македонија ја оправдуваат акцијата на терористите во Диво Насеље. Тогаш зошто не се приклучија и не започнаа нов конфликт?“

Ефтов: „Албанците во Македонија гласаат за УЧК, за ОВК.“

Ангелов: „Не е точно.“

Ефтов: „За АНА.“

Ангелов: „Не е точно. Албанците во Македонија на последните избори двојно помалку гласаа за ДУИ отколку претходно. Неточно тврдење изнесувате.“

Ефтов: „Албанците во Косово гласаа за Хашим Тачи и Рамуш Харадинај.“

Ангелов: „Остај го сега Косово, не ми се сфера на интерес на мене. Зборваме за Македонија“.

Ефтов: „Албанците гласаат за нив. Не јас и Вие.“

Наведувањето етничка, национална, политичка, родова или сексуална припадност е дозволено само ако тоа е важно за целосно разбирање на приказната. Новинарот мора да биде свесен за последиците и ефектите од неговите зборови, мора да внимава на нивниот избор и не смее да навредува или да исмејува. Професионалниот новинар никогаш нема да зборува за личности врз основа на стереотипи и предрасуди за расата, полот, етничката припадност, сексуалната ориентација, телесниот недостаток, физичкиот изглед и социјалниот статус. Секогаш треба да се избегнуваат фрази кои во себе носат шовинистички, сексистички или какви било други дискриминаторски конотации.

Понатаму, Комисијата утврди дека за време на интервјуто, освен острата реторика, која е целосно легитимна, водителот неретко го прекинуваше гостинот и не му даваше доволно простор да се искаже и континуирано се обидуваше да го дискредитира, зборувајќи за неговата личност и делување, сега и во минатото. Во овој контекст, Комисијата најде дека во емисијата „Во центар“ е прекршен и членот 15 од Кодексот на новинарите, според кој новинарот мора да ја негува културата на говорот и етиката. Неспорно со новинарската професија е непримената комуникација со јавноста. Овој принцип, секако, не би требало да го детерминира или ограничи на каков било начин правото на авторот да го избере својот сопствен стил на изразување, сè додека тој не е навредлив и непримен за публиката.

Комисијата, при своето одлучување, ја зеде предвид и:

* Препораката бр. R (97) 21 на Комитетот на министри до земјите – членки за медиумите и за промоција на културата на толеранција (Усвоена од Комитетот на министри, на 30 октомври 1997), во делот: „медиумите можат да дадат позитивен придонес во борбата против нетрпеливоста, особено онаму каде што негуваат култура на разбирање меѓу различните етнички, културни и религиозни групи во општеството“, како и Додатокот на истата препорака бр. R (97) 21 во делот „Проблемот на нетрпеливост бара изјаснување и од јавноста и од медиумските претпријатија. Искуството од професионалните медиумски кругови покажа дека е корисно ваквите претпријатија да покажуваат:

- избегнување понижувачко и стереотипно прикажување на припадниците на културните, етничките или религиозните заедници во публикации или програмски услуги;
- третирање на индивидуалното однесување, без тоа да се поврзува со припадноста на лицето на вакви заедници, во случаи кога не е релевантно;
- прикажување на културните, етничките и религиозните заедници на избалансиран и објективен начин и на начин што ќе ги рефлектира перспективите и погледите на овие заедници;
- продлабочување на јавното разбирање и почитување на разликите“.

* Членот 9 од Уставот на РМ, во кој се вели дека граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата, независно од полот, расата, бојата на кожата,

националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување; имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

* * *

Во согласност со наведеното, Комисијата одлучи како што е погоре наведено.

Во работата на Комисијата учествуваа членовите Мирче Адамчевски, Сефер Тахири, Мери Јордановска, Теофил Блажевски, Лилјана Пецова - Илиеска и Ердџан Ахмет.

Се обврзува Телевизија „Алфа“ (www.alfa.mk), во согласност со членот 18 од Деловникот за работа на Комисијата за жалби, да ја објави оваа одлука.

Со почит,
Совет за етика во медиумите на Македонија

Претседател на Комисијата за жалби
Мирче Адамчевски

